

HALENKOVSKÝ

ZPRAVODAJ

OBSAH ZPRAVODAJE

Aktuality z obce 2

Mateřská škola 6

Základní škola 7

Turisti 8

Oznámení OÚ 8

Seniorské okénko 9

Komunální odpad 9

Včelaři 10-11

Sport 12-13

Výsadba zeleně 14

Příroda v obci 15-16

S ELÁNEM A OPTIMISMEM DO NOVÉHO ROKU

Vážení a milí spoluobčané, chtěl bych vás informovat o nejdůležitějších projektech, které jsou součástí rozpočtu obce Halenkov na rok 2021, který byl schválen zastupitelstvem obce dne 16. prosince 2020. Na letošní rok jsme naplánovali výdaje na částku téměř 80 mil. Kč. S největší pravděpodobností tato částka nebude celá proinvestována, jelikož u některých akcí dosud neznáme výsledek dotačního řízení. Za dva roky, co pracujeme na obci, se nám osvědčila strategie, která spočívá v tom, že intenzivně připravujeme potřebné projekty, pro které poté hledáme možnost získání dotace. Zařazujeme je poté do rozpočtu a pokud se nám nepodaří získat dotaci, tak je přesouváme do následujícího roku, kdy se opětovně pokoušíme dotaci získat. Podařilo se nám tímto způsobem získat opravdu nemalou částku, což se samozřejmě odrazilo na bankovních účtech obce. Určitě nebudeme úspěšní se všemi žádostmi. Pokud se to stane jsme připraveni najít jiný dotační titul případně žádost zopakovat. Pevně věřím, že se nám podaří u větší části připravovaných projektů dotace získat a tím ušetřit obecní peníze na další projekty. Při sestavování plánovaných příjmů jsme se drželi opravdu při zemi, neboť nikdo neví, jakým způsobem se bude vyvíjet ekonomická situace úzce související s pandemií. Deficit mezi plánovanými příjmy a vyššími výdaji pohodlně pokryla částka, kterou v současné době disponujeme na bankovních účtech. *(pokračování na str 2.)*

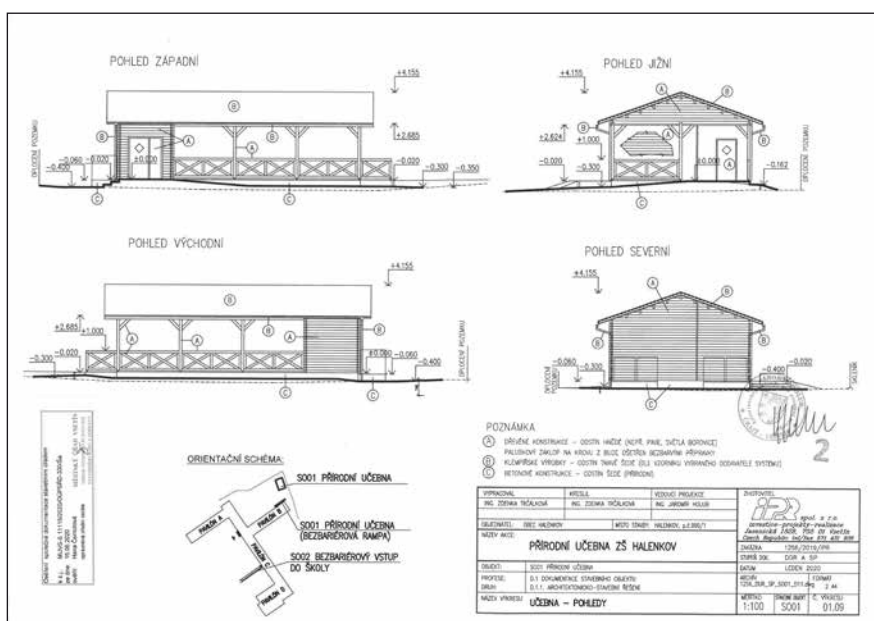
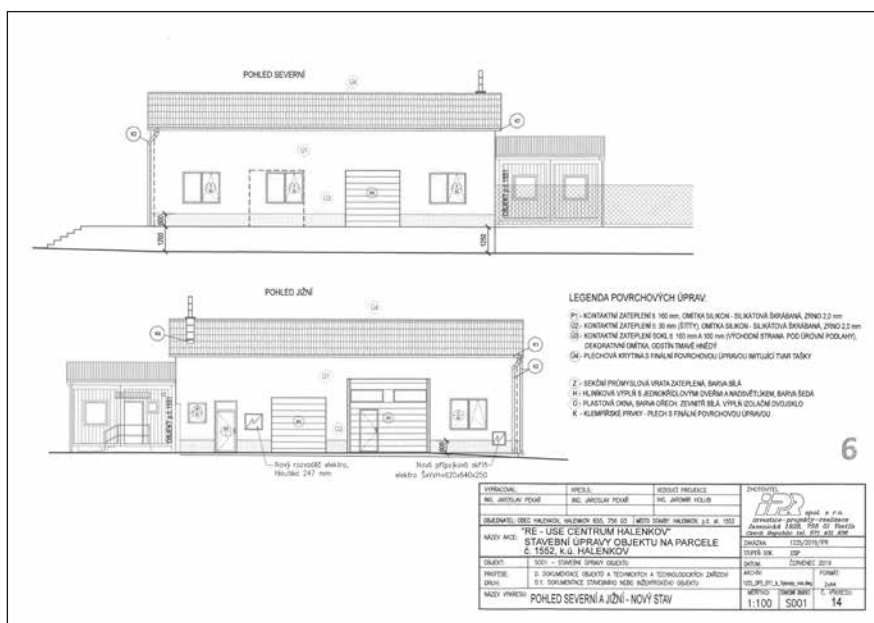
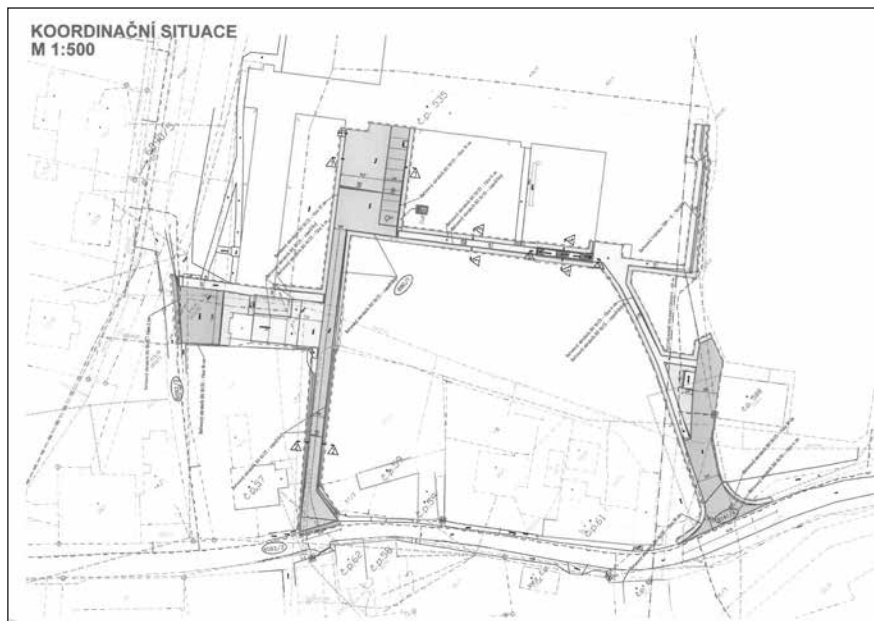

S elánem a optimismem do nového roku

(Pokračování z 1. strany)

Dovolte mi, abych se alespoň krátce zmínil o největších či nejdůležitějších akcích, které bychom v tomto roce chtěli realizovat. Již v loňském roce byly zpracovány projektové dokumentace a podány žádosti o dotaci na tři projekty v rámci tzv. „Velké dešťovky“, konkrétně na rekonstrukci přístupových cest a chodníků k ZŠ Halenkov, chodníků u MŠ Halenkov a všech chodníků na hřbitově. Jelikož se jedná o velmi finančně náročné akce, bylo nutné rozhodnout se, kterou ze tří akcí bude možné realizovat v tomto roce. Překážkou pro vlastní realizaci projektu oprav chodníků na hřbitově je skutečnost, že plocha, která je už v současné době využívána jako pohřebiště, je v katastru nemovitostí vedena jako orná půda. Dalším opravdu velkým problémem je odvodnění hřbitova. První fáze odvodnění hřbitova proběhla v rámci projektu revitalizace hřbitova v roce 2011 a realizovala ji firma TESP Contract, s.r.o. Druhou fází provedla firma Služby obce Halenkov, s.r.o. v roce 2015 za téměř 1 mil. Kč. Musím bohužel konstatovat, že odvodnění hřbitova je zcela nefunkční. Z tohoto důvodu jsme přistoupili k zadání neexistujícího hydrogeologického průzkumu, jehož zpracování je už od roku 2017 zákonem stanovenou povinností, ale zejména nutným předpokladem pro vyprojektování smysluplného a fungujícího odvodnění halenkovského hřbitova. Budeme se snažit výše zmíněné překážky co nejrychleji odstranit a přistoupit k realizaci vlastního projektu tak, aby podmínky pro pohřbívání našich blízkých byly opravdu důstojnými. Pro letošní rok jsme tedy vybrali projekt opravy všech přístupových cest a chodníků v okolí ZŠ Halenkov.

První velkou akcí v letošním roce bude rekonstrukce garáží, které v minulosti využíval pan Vlastimil Stupka. Hledali jsme vhodný dotační titul, v rámci něhož by bylo možné tuto budovu zrekonstruovat, neboť její stav je opravdu havarijní. Nakonec jsme se rozhodli v budově zřídit tzv. Re-use centrum, do kterého budou moci občané v budoucnu nosit funkční věci, které už nepotřebují, a které by zase jiní spoluobčané ještě mohli využít. Plánujeme přijímat prakticky veškerý sortiment

věcí včetně stavebního materiálu. Je to v současné době velký trend zejména ve velkých městech. Na konci loňského roku jsme na vybudování tohoto zařízení obdrželi rozhodnutí o přidělení dotace ve výši 3 mil. Kč. V rámci projektu budou pořízeny také kompostéry, které budou rozděleny mezi občany.

V letošním roce nás také čeká vybudování venkovní učebny u ZŠ Halenkov a dobudování bezbariérového přístupu do celé budovy. Na tento projekt byla v loňském roce předběžně přidělena dotace ve výši více jak 3 mil. Kč.

Jelikož se stále potýkáme s problémy s obecním rozhlasem, a to zejména se špatně dobíjenými bateriemi a nekvalitním signálem, rozhodli jsme se podat žádost o dotaci na rekonstrukci tohoto systému spočívající ve změně z analogového systému na digitální. Pokud s žádostí uspějeme, čeká nás tato poměrně rozsáhlá akce, během níž bude stávající rozhlas nahrazen digitálním, přičemž bude rozšířen počet rozhlasových „hnízd“ tak, aby byl rozhlas slyšet tam, kde tomu tak v současné době není.

S touto akcí velmi úzce souvisí nahrazení současného veřejného osvětlení LED světly, neboť bychom chtěli, aby nový rozhlas byl stále pod proudem a tím pádem byly baterie stále dobíjeny, což současný systém veřejného osvětlení neumožňuje. Nová LED světla mají mnohonásobně menší spotřebu el. energie, ale také se umí samy regulovat. Rovněž na tento projekt byla podána žádost o dotaci. Pokud vše dobře dopadne a dotaci získáme, bude v letošním roce realizována první etapa výměny veřejného osvětlení podél hlavní cesty, ve středu obce a celém údolí Dinotice. Druhá etapa by pak měla následovat v dalším roce.

Jelikož jsme v loňském roce neuspěli s žádostí o dotaci na vybudování pumptrackové dráhy na sportovišti,

zkusili jsme podat žádost opětovně. Jestliže budeme tentokrát úspěšní, čeká nás vybudování této dráhy, která nemá obdoby v celé České republice.

Na fotbalovém hřišti by hned z jara měla proběhnout rekonstrukce prostoru hlediště. V rekonstrukci tribuny bychom chtěli samozřejmě pokračovat dál, a to zejména ve vztahu k realizaci vytápění celého objektu, které prakticky neexistuje, včetně změny systému ohřevu teplé vody a s tím souvisejícím zateplení stropu celé budovy.

V závěru loňského roku se nám konečně podařilo získat projektovou dokumentaci k demolici starých garáží za hřbitovem. Doufáme, že se nám brzy podaří získat stavební povolení a toto místo konečně vyčistit od budov, které jsou v dezolátním stavu a v bezprostředním sousedství hřbitova tak vznikne prostor odpovídající tomuto pietnímu místu.

Jednou z větších akcí, která by měla být v letošním roce uskutečněna, je rekonstrukce přízemních prostor hasičské zbrojnice, na jejíž realizaci byla předběžně alokována dotace ve výši převyšující 3 mil. Kč.

V loňském roce byl za pomoci člena stavební komise Ing. Radim Dostála zpracován pasport všech mostků a lávek patřících do majetku obce Halenkov. Nejen, že jsme tímto krokem získali do té doby neexistující evidenci obec-

ních mostů a lávek, ale bohužel jsme zjistili jejich žalostný stav. Proto jsme se rozhodli zahájit okamžitě proces rekonstrukce těchto staveb. Byly tedy vybrány nejkritičtější poškozené mosty, které je nutno totálně rekonstruovat. Na posledním zasedání rady byli vybráni zhotovitelé projektové dokumentace rekonstrukce nejvíce poškozených mostů, kterými jsou mostek na začátku údolí Hluboké, u Pončíků ve středu obce, v Bratřejůvce u Mikušů a mostek u Walferu. V letošním roce se chystáme provést kompletní rekonstrukci několika komunikací a také budou ihned na jaře provedeny opravy výtluků.

Věřím, že si do nového roku 2021 všichni přeneseme to dobré, co jsme v loňském roce možná v sobě po delší době objevili. Mám tím na mysli zejména pospolitost, vytrvalost, naději a schopnost pomáhat druhým. To jsou podle mého názoru vlastnosti, které pod přívalem negativních zpráv, které na nás média chrlila ze všech stran, úplně zapadly.

Ať už jste si vysnili rok 2021 jakkoliv, přeji vám, aby jste se uměli přizpůsobit všem nastalým situacím a obrátili je v něco nového a dobrého.

Přeji vám hlavně hodně optimismu, lásky, štěstí a zdraví. Budte pozitivní, vše se v dobré obrátí,

Váš starosta

Ing. Radek Chromčák

Ohlédnutí za rokem 2020

Troufám si říct, že uplynulý rok byl pro nás všechny rokem opravdu výjimečným, jaký jsme asi nikdo z nás nikdy před tím nezažili. Rodiče dětí se museli stát ze dne na den učiteli, někteří z našich spoluobčanů přišli o příjmy a některým z nás bohužel Covid-19 vzal někoho z blízkých. Na druhé straně tato doba ukázala, že když jde do tuhého, dokážeme se semknout a držet spolu.

I přes velmi složitou situaci, ve které jsme se v loňském roce všichni ocitli, jsme na obecním úřadě nezůstali sedět s rukama v klíně. Snažili jsme se uskutečnit akce, které jsme připravovali v předchozím období a intenzivně pracovat na dalších projektech, které by v následujícím období zpříjemnily a usnadnily život nás všech.

V květnu jsme dokončili rekonstrukci hřiště u základní školy, kde vzniklo nádherné nové sportoviště. Na rekonstrukci jsme získali dotaci ve výši 3 mil. Kč. Bohužel si jej naše děti zatím moc neužily. Věřím, že jim bude v budoucnu hodně dlouho sloužit a zrodí se na něm nejen jeden špičkový sportovec.

Touto akcí jsme v základní škole v minulém roce ale neskončili, neboť jsme v průběhu letních prázdnin pokračovali kompletní rekonstrukcí celého topného systému školy, včetně výstavby nové

přípojky plynu a druhé kotelny. Tuto rozsáhlou akci se zejména díky skvělé práci firmy Aleš Zetocha, ale také všech ostatních, kteří se na ni podíleli, podařila zvládnout za pouhé dva měsíce. I na tento projekt se nám podařilo získat dotaci, a to ve výši 90 % celkových nákladů, konkrétně částku 3,8 mil. Kč.

Po opravě velmi úmorné práci se nám v loňském roce podařilo získat dotaci i na modernizaci učeben základní školy, která proběhla už v roce 2018. Naše několikaměsíční snaha se ale vyplatila a na účet obce přitekla částka ve výši 1,3 mil. Kč.

V závěru roku jsme pokračovali v rekonstrukci Lidového domu, konkrétně celkové přeměně ubytovacích prostor a půdy, která byla kompletně zateplena, což představovalo největší částku z této investice ve výši 3,3 mil. Kč. Myslím si, že po dlouhé době vznikly v Lidovém domě opravdu důstojné podmínky pro ubytování. Tento prostor samozřejmě nebude sloužit pouze turistům, které bychom rádi do naší obce přilákali, ale také občanům Halenkova, jež budou chtít tento prostor využít pro ubytování rodinných příslušníků, kteří se zúčastní jimi pořádaných svateb či rodinných oslav.

Z menších akcí bych rád vzpomněl rozšíření veřejného osvětlení v údolí Černé a ve středu obce. Neutěšený stav plochy před hasičskou zbrojnicí, který vznikl po v minulosti provedené úpravě vodovodní přípojky, byl vyřešen novým povrchem včetně opravy a odkanalizování vjezdu do garáže pro hasičskou cisternu. Kompletní proměnou prošly vývěsní skříňky, plakátovací a informační plocha vedle autobusové zastávky, které byly opravdu dlouhou dobu v žalostném stavu. Stejně tomu tak bylo i s oplocením mateřské školy, které již dlouhou dobu volalo po opravě. Na multifunkčním sportovišti přibyla nová plocha s venkovním pingpongovým stolem a nabíjecí stanicí pro elektrokola. Ve středu obce byl po dlouhém vyjednávání konečně instalován bankomat a u vstupu do obecního úřadu nová

elektronická úřední deska. Na podzim byl za mostárnou vysázen nový ovocný sad složený z tradičních valašských odrůd, jehož výsadba zde byla plánována již před desetiletími. Zasadili jsme také další dřeviny za Lidovým domem a podél železniční trati na území bývalého armádního velkoskladu, to vše v rámci dotačního projektu, o kterém se dočtete v samostatném článku. S ohledem na stále častěji se vyskytující problémy

se suchem jsme se také rozhodli podpořit naše občany v hospodaření s vodou a všem, kteří měli zájem zachytávat dešťovou vodu, byly poskytnuty tisícilitrové nádrže na vodu. Obec v loňském roce investovala také velkou částku do nákupu nemovitostí.

I přesto, že jsme zažívali velmi krizový rok, kdy nikdo nedokázal říct, jaké budou příjmy obce, investovali jsme opravdu velkou sumu peněz. Navzdory této skutečnosti jsme dokázali zejména díky získaným dotacím opět navýšit finanční rezervu naší obce. V době našeho nástupu do vedení obce, činil zůstatek na bankovním účtu 18,6 mil. Kč. Za pouhé dva roky našeho působení na obci se nám díky dobrému hospodaření podařilo navýšit zůstatek na bankovních účtech o 30 mil. Kč, na celkovou sumu 48,5 mil. Kč, a to i přesto, že jsme v uplynulých dvou letech, investovali opravdu nemalé částky. V roce 2019 jsme profinancovali částku 46,4 mil. Kč a v roce 2020 částku 44,3 mil. Kč. Na zasedáních zastupitelstva obce z úst bývalého vedení obce na naši adresu opakovaně zazněly výtky, že málo investujeme, a proto na bankovních účtech obce přibývají peníze. Musím se proti těmto tvrzením důrazně ohradit, poněvadž jsme v obou uplynulých letech profinancovali větší částky, než

tomu bylo v době, kdy obec spravovali naši předchůdci. Ti v roce 2018 profinancovali částku 42,9 mil. Kč, v roce 2017 částku 39,1 mil. Kč, v roce 2016 částku 39,9 mil. Kč a v roce 2015 pouze částku 33,2 mil. Kč. Co je však velmi podstatné, je skutečnost, že jsme za pouhé dva roky našeho působení na obci dokázali připsat na bankovní účty obce investiční dotace ve výši 21,8 mil. Kč, zatímco za celé předchozí čtyřleté volební období se našim předchůdcům podařilo připsat na bankovní účty obce investiční dotace ve výši 8,8 mil. Kč. Nechám tedy na posouzení vás samotných, jestli nedostatečně investujeme či špatně hospodaříme. Asi se mnou budete souhlasit, když řeknu, že v současné nevyzpytatelné době je určitě moc dobře, že máme dostatečné úspory, které činí téměř 50 mil. Kč, jež nás mohou ochránit před ekonomickou krizí, která nám v nejbližší době reálně hrozí.

Váš starosta,

Ing. Radek Chromčák

SCHVÁLENÝ ROZPOČET OBCE HALENKOV NA ROK 2021

Příjmy	Položka	Kč
Daňové příjmy	1xxx	31 311 000
Nedaňové příjmy	2xxx	5 148 600
Kapitálové příjmy	3xxx	10 000
Přijaté transfery	4xxx	790 400
PŘÍJMY CELKEM		37 260 000
Výdaje	Položka	Kč
Běžné výdaje	5xxx	36 993 000
Kapitálové výdaje	6xxx	42 000 000
VÝDAJE CELKEM		78 993 000
SALDO ROZPOČTU / příjmy - výdaje /		-41 733 000
Financování	Položka	Kč
Zdroje z minulých let	8115	41 733 000
FINANCOVÁNÍ CELKEM		41 733 000

Rozklikávací rozpočty minulých let, včetně plnění, jsou zveřejněné na Internetu viz <https://monitor.statnipokladna.cz>

Už jsme zpátky

Vrátili jsme se zpátky po dlouhé době do své mateřské školy, abychom opět předstoupili před děti a nabídli jim sebe sama.

Náš život je – ať chceme nebo nechceme – řadou nejrozmanitějších výzev a zkoušek. Ta naše v současné době spočívá vdržet všechna nařízení vlády a trpělivě, s dávkou optimismu vyhlížet až „TO“ všechno skončí nebo alespoň se to zklidní natolik, abychom se vrátili do běžného života.

Děti nás po odloučení vítaly s úsměvem a jejich radostné tváře nám jasně dávaly najevo, jak moc jim chyběly nejen kamarádi, ale i každodenní „povinnosti“ ve školce.

Nyní nám nezbývá nic jiného, než se smířit s tím, že za námi nebudou jezdit divadla s pohádkou, rodiče nebudou při ruce u velikonočního tvořeníčka a maškarní bál proběhne izolovaně ve třídách a děti neuvidí krásné masky ostatních.

Leden a únor je obdobím, kdy děti čekají na sních a těší se na zimní radovánky. Povídání o zimních sportech a dalekých zemích na severním pólu probíhá i u nás v mateřské škole.

Konečně po dlouhém čekání se začaly snášet k zemi sněhové vločky. Děti byly nadšené. „Hurá, postavíme sněhuláky, iglú, budeme bobovat“, plánovaly si. A skutečně, více jak týden se nám dařilo bobovat na nedalekém kopečku, stavět sněhuláky, koulovat se a taky postavit iglú.

Počasí je však vrtkavé a místo sněhových vloček padaly dešťové kapky a procházky se konaly mezi loužemi. Všechno špatné je však k něčemu dobré. Rychlé proměny letošního zimního počasí nám pomohly vysvětlit dětem, že voda se umí změnit v led a sníh a může lidem jako přírodní živeli škodit.

Do doby, než se vše zklidní, Vám přeji, abyste se dokázali těšit ze společenství lidí, které máte rádi, nesmírnou trpě-

livost a pokoru k době, kterou si musíme prožít, abychom byli silnější a odolnější v dalších letech.

Ivana Bátlová, ředitelka MŠ

Naši nejmenší ve škole

Školní rok začal pro prvňáčky i druháky 1. září 2020. Pro prvňáčky to byla obrovská změna, nová třída, jiná paní učitelka a velká aktovka plná školních potřeb. Teď, po půl roce, čtou děti ze Slabikáře, píší slova, krásně kreslí a v matematice umí spočítat příklady na jedničku.

Druháci do školy nastoupili už jako zkušení „mazáci“, hrnuli se do třídy a se všemi se vítali. I oni se za pololetí naučili spoustu věcí. Čtou své vlastní knížky, počítají do sta a klidně už napíšíu babičce dopis. Také umí malovat a jejich výrobky zdobí nejen třídu, ale i chodby školy.

V říjnu nás opět čekalo nemilé překvapení ve formě on-line výuky. Tady je na místě poděkování rodičům, kteří s dětmi opravdu poctivě pracovali a také díky nim děti zvládají všechno učivo první i druhé třídy velmi dobře.

A jak se na školu a výuku dívají naši druháci?
Přečtete si několik postřehů z jejich slohových prací o škole.

- Škola je super, máme hezkou třídu.
- Baví mě tělocvik, ale teď ho nemáme.
- Máme hodnou paní učitelku.
- Baví mě číst, vlastně mě baví všechno. :+)
- Roušky jsou otrava.
- Já mám rád přestávky a oběd.

Mgr. Jana Kozoková

Milí čtenáři,

v současné době plné nepřehledných, často se měnících a cíleně zastrašujících titulků a zpráv je obtížné si cokoli připravit nebo naplánovat na nejbližší dobu. Jistotou zůstávají jen aktivity a okamžiky, které se již staly nebo akce, které s jistotou uskutečníme, jinak by škola další školní rok nezačala.

Reč je o zápisu žáků do první třídy, jehož termín je pro letošek stanoven na 8. dubna 2021. Budeme rádi, pokud se vše vrátí k normálu a zápis proběhne za účasti dětí ve škole a se všemi fanfárami. V případě, že by se muselo přistoupit k dálkové formě zápisu, tedy bez dětí, budeme všechny včas informovat o stanoveném postupu.

Z důležitých informací, které je potřeba za letošek zmínit, je například třídní tematická inspekční činnost v naší škole. Cílem kontrolní instituce ČŠI bylo zjistit kvalitu a způsob distanční výuky. Dva pověřeni inspektoři se připojovali do on-line hodin napříč ročníky a předměty, pozorovali náplň hodin, aktivity žáků a četnost, s jakou vyučování každý den probíhá. Díky tomu, že jsou žáci prvních a druhých ročníků přítomni ve škole, zavítali také do těchto uvedených tříd. Ze sdělení vedoucího inspekce vyplynulo, že byli s výukou velmi spokojeni, a že četnost hodin, skladba výuky i aktivita žáků jsou na vysoké úrovni. Chci proto poděkovat všem učitelům za trpělivost, vysoké pracovní nasazení a zvládání současné situace. Poděkování patří samozřejmě také všem ostatním pracovníkům školy, kteří nám svou prací velmi pomáhají.

Mgr. Soňa Růžicková

Tenkrát před 30 lety

Dnešní doba moc organizované turistiky nepřeje, a tak chvilku zavzpomínejme a přenesme se o více jak 30 let zpátky.

V roce 1990 jsme poprvé po pádu „železné opony“ mohli uspořádat zájezd podle našich představ. Za cíl jsme si vybrali tehdejší Jugoslávii, konkrétně oblast Julských Alp (dnešní Slovinsko). Nikoho z nás nenapadlo, že na tento zájezd jen tak nezapomeneme. Podle mnoha tehdejších účastníků jsme zažili během 14 dnů tolik, co za několik let dohromady. Ale pěkně po pořádku. Už první noc, strávená na tribuně fotbalového stadiónu v Jesenici, znamenala předzvěst něčeho dobrodružného. Již další den se mnozí účastníci poprvé seznamovali s nástrahami skalnatého terénu a jištěnými tzv. via ferratami v rámci čtyřdenního přechodu části Julských Alp. Vrcholem našeho snažení bylo zdolání nejvyšší hory Slovinska Triglavu, který svými 2864 metry převyšuje všechny okolní kopce. Pár účastníků nebude asi moc rádo vzpomínat na bouřku, která je zastihla na hřebeni. Nemůžu nevzpomenout přívětivé prostředí horských chat (Pogačnikov dom a Tržaška koča), na kterých jsme strávili 2 noci. Dlouhý sestup po nekonečně se klikatícím chodníku nám v závěru doliny připravil nečekané nepříjemné překvapení. Filmaři hororu by to neudělali lépe. Z jedné místní chatky vyběhla vřeštěcí žena a za ní za několik chvil chlap se sekýrou nad hlavou. Stáli jsme několik desítek metrů a sledovali

toto neuvěřitelné divadlo. Za pár minut jsme již poslouchali našeho řidiče, který nám popisoval další scénu, když chlap se sekýrou rozmlátil na parkovišti přední sklo osobního auta a zmizel. Takový závěr dne jsme rozhodně nečekali. Navíc v noci přišla bouřka, lilo jak z konve a blesky hodnou chvíli křižovaly oblohu. Po nádherném výstupu na asi nejkrásnější julsý vrchol Jalovec odjíždíme k moři. V Umagu na Istrii nás vítá vítr, opět bouřka, ale další dny nás naštěstí provází slunko. A o další překvapení není nouze. Potkává nás hoch z Opavy, měl dopravní nehodu a má zdemolované kolo. Stává se účastníkem zájezdu. Další den se k Opavákovi přidávají další dva hoši, tentokrát z Plzně. Taký prý nějaké problémy s koly. Autobus má další pasažéry navíc a opět další kola ukládáme na střešinu busu. Nabíráme směr Benátky, prohlížíme si kouzelné město a kousek za ním přímo na pláži nocujeme. Ráno nás opět čeká nepříjemnost. Někdo v noci rozbil zadní boční sklo našeho autobusu. Dvě rychle nalezené desky a kus igelitu a je hotovo. Všichni se těšíme na první seznámení s Dolomity. Jedeme přes Cortinu, jezero Misurina, obdivujeme siluetu Tre Cime a blízko města Lienz na konci vesnice spíme pod širákem. Protože se poblíž nachází oblast Grossglockneru (nejvyšší hora Rakouska), je rozhodnuto. Jedeme na chatu Franz Josef Hutte a odtud po turistickém chodníku, často zasněženém, pokračujeme na chatu Obervalderhütte

ve výšce téměř 3000 m n. m.. Je slunečno, nádherný den. Sestupujeme po sněhových chodnících, kterých je tu spousta. Na jednom, bohužel, se jeden náš kamarád propadl a skončil v ledovcové trhlině. Byly by to dlouhé řádky, kdybych měl psát o všem, co se tam potom dělo. Jen podotýkám, že přivolaná rakouská horská služba po dvou hodinách našeho kamaráda vytáhla, převezla do nemocnice v Lienz, kde se po pár dnech probíral a přežil. Všichni jsme to považovali za zázrak. A to ještě není všechno. Při cestě z Grossglockneru nějak přestávají sloužit brzdy v autobusu, takže jedeme krokem a nevíme, jestli v pořádku dojedeme. Naštěstí bus vydržel. A čeká nás ještě další zastávka. Potřebujeme vyřídit náhradní cestovní doklady pro dva účastníky, kteří měli doklady u hochy, který spadl do trhliny. Ve Vídni proto zastavujeme kousek od našeho velvyslanectví a jdeme vyřídit doklady. Když se asi po hodině vracíme, registrujeme vyděšené pohledy všech účastníků zájezdu. Ani se nedivíme. Vedeme totiž s sebou jednoho Čecha z Poličky, který měl do-

pravní nehodu a kamarádi ho nechali na holičkách. Na velvyslanectví nám moc děkovali, že ho převezeme přes hranice. Byl zafačovaný, kulhal a byl celý od krve. Navíc nemohl pohybovat ústy, takže ho krmíme poslední nalezenou přesnídávkou. Náš autobus se mění v dokonalý lazaret. V Brně předáváme mladíka policii a konečně jedeme domů. Tím končí jeden z nejpodivuhodnějších turistických zájezdů halenkovských turistů.

Zapsal a zavzpomínal Zdenek Drga

OBEC HALENKOV

V souvislosti s aktuální pandemickou situací prosíme občany, aby v maximální možné míře využili možnost úhrady místních poplatků bezhotovostním způsobem.

Bankovní spojení: 1760782329/0800

Variabilní symbol – poplatek za komunální odpad:

2021+číslo popisné

Variabilní symbol – poplatek ze psů: 1341+číslo popisné

Do zprávy pro příjemce prosím uveďte své příjmení.

Výše poplatku za komunální odpad činí 550 Kč/občan.

(osvobození a úlevy z poplatku za komunální odpad jsou uvedeny v čl. 6 OZV č. 3/2020 – viz úřední deska).

Výše poplatku za psy za kalendářní rok:

a) jeden pes	200 Kč
b) druhý a každý další pes téhož majitele	300 Kč
c) pes, jehož držitelem je osoba starší 65 let	100 Kč
d) druhý a každý další pes, jehož držitelem je osoba starší 65 let	150 Kč

Ing. Radek Chromčák, starosta

OZNÁMENÍ

Obec Halenkov disponuje 1 volnou bytovou jednotkou v domě č.p. 352 (bývala Thonetova vila). Bytová jednotka sestává z jednoho pokoje s malou kuchyňskou linkou. Sociální zařízení (WC, koupelna) je společné pro všechny bytové jednotky na jednom podlaží. Bližší informace podá p. Sábelová na tel. čísle 571 420 930.

Seniorské okénko - očkování proti COVID - 19

1. Může mě registrovat praktický lékař?

Bohužel nemůže. I kdyby hodně chtěl, tak je to prakticky neproveditelné, protože první, co chce registrační systém vědět, je číslo telefonu, kam pak jsou odesílány PINy. Ordinance má pouze pevnou linku, která nepřijímá SMS zprávy. Pokud tam zadáme telefon pacienta, budou chodit PINy jemu. Takže, když to převedeme do reality, museli bychom být s pacientem doma, objednávat ho pomocí našeho počítače a jeho telefonu, aby nám mohl předávat kódy. V běžné praxi jen tento neproveditelné.

2. Kde mně pomohou s registrací?

Informační telefonní linka Zlínského kraje je určená seniorům ve věku 80 a více let. Na čísle **577 043 770** pracovníci Krajského úřadu Zlínského kraje poskytují seniorům informace k průběhu očkování a dalšímu postupu v případě, že se jim nepodaří zaregistrovat se do centrálního rezervačního systému. Informační telefonní linka je v provozu **o víkendu od 10 do 14 hodin, v pracovní dny od 8 do**

16 hodin.

S registrací a rezervací termínu očkování pomohou pracovníci na **bezplatné lince 1221.**

Než budete na nějakou infolinku volat, mějte připravené potřebné údaje, které jsou pro skupinu seniorů nad 80 let:

- Jméno a příjmení
- Číslo pojištění/RČ
- Číslo pojišťovny
- Místo trvalého pobytu
- E-mail (variantně)
- Telefon
- Preferované očkovací centrum
- Dosažená věková hranice (pouze nad 80 let)

Seniori, kteří se budou očkovat po prioritní skupině 80+, si navíc připraví informace o svém zdravotním stavu. Vždy budete uvádět také vaše datum narození, kvůli ztotožnění osoby.

3. Očkuje i praktický lékař?

Dobrá zpráva je, že Sdružení praktických lékařů podniká kroky, aby se do ordinací praktických lékařů dostaly vakcíny co nejrychleji, a bude možné požádat o očkování svého praktika, podle dostupných informací **již od břez-**

na. Seznam praktických lékařů, kteří chtějí očkovat, pravidelně aktualizuje Zlínský kraj.

4. Co dělat, když se nemám jak dostat do očkovacího centra?

V případě seniorů trvale upoutaných na lůžko a imobilních je vhodné kontaktovat svého lékaře. V případě, že by již bylo možné očkovat v rámci sítě praktiků, bylo by tak možné podstoupit očkování u svého lékaře. **Charita Nový Hrozenkov dále nabízí dopravu na očkování sociálním autem, včetně asistovaného doprovodu.** Samozřejmě lze odvézt i osoby na vozíčku. Více informací na telefonním čísle: **734 875 592.**

5. Co dělat po očkování?

Nejlépe se zachováte, když **v den očkování zůstanete v klidu.** Další dva dny je pak dobré snížit svoji individuální fyzickou aktivitu na polovinu a vyhnout se nadměrné zátěži. Důležité je i vyhnout se alkoholu, ten může ovlivňovat imunitní reakci a mohlo by dojít ke snížení imunity.

**OČKOVÁNÍ JE ZDARMA
A DOBROVOLNÉ**

Nakládání s komunálním odpadem

Vážené spoluobčané, od ledna letošního roku vstoupila v účinnost nová odpadová legislativa. Evidence bude probíhat dle nastaveného systému. K úhradě poplatku, jehož výše zůstala stejná jako v předchozích letech, tj. 550 Kč na osobu, můžete využít bezhotovostní platbu na bankovní účet č. 1760782329/0800, variabilní symbol: 2021 + Vaše číslo popisné a do zprávy pro příjemce prosím uveďte Vaše příjmení.

Výše poplatku zůstala ve stejné výši navzdory skutečnosti, že výše vybraných poplatků již nepokrývá náklady na odvoz a likvidaci komunálního odpadu z obce. Rozdíl hradí obec ze svého rozpočtu. Proto bychom Vás chtěli poprosit – nedávejte k vývozu poloprázdné či skoro prázdné popelnice. Jde o zbytečně vynaložené prostředky, které obec může investovat ve prospěch všech v jiných oblastech.

Dle nové legislativy se výše poplatku skládkování komunálního odpadu odvíjí od množství produkovaného komunálního odpadu v přepočtu na občana obce. Jednoduše řečeno, obce, jejíž

občané produkují velké množství komunálního odpadu, budou platit vyšší poplatek za skládkovné. Konkrétně je pro rok 2021 nastaven limit produkce odpadu 200 Kg ročně na občana. Tento limit se má v nadcházejících letech snižovat až na 120 kg na občana ročně v 2030. Obce, které tento limit překročí, budou platit výrazně vyšší poplatek (800 Kč/t místo 500 Kč/t) za odpad ukládaný na skládky.

V roce 2020 bylo z naší obce na skládky odvezeno 437 tun komunálního odpadu. Obec Halenkov měla k 1. lednu 2020 2428 obyvatel, tedy za rok 2020 nám produkce skládkovaného odpadu vychází na necelých 180 kg na občana. Jsme tedy velmi blízko hranici vyššího poplatku za skládkovné nemluvě o tom, že se tato hranice bude v nadcházejících letech dále snižovat. Proto Vás žádáme, tříděte odpady.

Nálepky na popelnici zůstávají stejné jako v minulém roce, tedy není třeba je přelepovat, pouze v případě, že je Vaše nálepka na popelnici poškozena, kontaktujte nás prosím na tel.:

571 420 930 či na mailu evidence@halenkov.cz a vytiskneme Vám duplikát. Obdobně je třeba postupovat v případě, že si pořídíte popelnici většího objemu. Nálepka na popelnici totiž obsahuje údaj o trvalém bydlišti a o velikosti (objemu) popelnice. Tyto údaje vždy musí odpovídat skutečnosti. Z těchto důvodů Vás prosíme o kontrolu nálepek na Vaší popelnici.

Řada z Vás komunální odpad odkládá do černých pytlů místo do popelnice. Aby tyto pytle byly vyvezeny, musí být opatřeny kódem podobně, jako pytle na tříděný odpad. Kódy na černé pytle s komunálním odpadem Vám budou vydány na obecním úřadě, viz kontaktní údaje v předchozím odstavci.

Termín pro úhradu poplatku je 31. března 2021. Po tomto datu budou kódy na nálepkách těch, kteří poplatek neuhradí, zneplatněny a svozová společnost je nevyveze. V každém případě však poplatková povinnost trvá a bude v nutném případě vymáhána. Proto Vás prosíme, uhradte poplatek včas, ať se vyhneme zbytečným nepříjemnostem.

Halenkovští včelaři slaví 120 let od založení svého spolku

Jak již nadpis napovídá, oslaví v dubnu základní organizace včelařů Halenkov 120 let od svého založení. Tím se zařazuje mezi nejstarší spolky v obci.

Kdy se však v katastru obce objevily první brtě (kláty) a účelový chov včel? To se musíme vydat po stopách času zpět do minulosti. Do dob osídlování Horního Vsacka, tedy do poloviny 17. století.

S největší pravděpodobností si první včelstva přivezli s sebou poddaní, kteří osídlovali „zadní hory“, které kdysi patřily k horní části obce Hovězí. Včelstva se mezi osadníky nejčastěji rozšiřovala odchytom rojů jak domestikovaných, tak divokých včel. Ne zřídka se po skácení mohutného vykotlaného stromu našlo včelstvo, které bylo posléze usazeno do klátu na zahradě za domem, či na javořině (pastvina s ojedinělými stromy na kraji lesa).

Roku 1657 zakladatel obce hrabě Jiří Illésházy z Illésházu (*1625 – +1689) vybudoval na začátku Provazného panský dvůr. Tím byl položen základ pro další osídlování Helenkova, jak se obec dříve nazývala.

První doložená zmínka o zdejším chovu včel je z roku 1666. Tehdy zde žilo 216 poddaných, kteří mimo jiného obhospodařovali 106 včelstev. O významu brtníkářství (včelaření) svědčí i fakt, že léta Páně 1684 se v znovu obnoveném panském dvoře (původní byl o rok dříve vypálen ustupující tureckou armádou a jejich přívrženci) chovalo 123 včelstev. A proč bylo včelaření tak důležité? Když opomeneme opylovací činnost, jejíž přidaná hodnota je zásadní pro celý ekosystém a společnost, využívalo se hlavně včelího medu a vosku. Med byl v té době jediným sladidlem prostého lidu a jeho léčivé účinky jsou známy od nepaměti. Včelí vosk se používal především k výrobě svící a pečeti. Proto odcizení včelstev v dávných dobách byl hrdelní zločin.

V transaktu (smlouvě) z roku 1700 se dočteme, že poddaní byli povinni majiteli panství hraběti Mikuláši Illésházemu (*1653 – +1723) odvádět 3 krejcarů z každé brtě a včelí vosk. O 22 let později je zaznamenáno, že se ve včelíně v panském dvoře chovalo 33 včelstev a dalších 33 úlů bylo prázdných. Za zmínku stojí i úsilí hraběte Štěpána

Illésházyho (*1762 – +1838) o výsadbu a pěstování ovocných stromů. Roku 1823 byla na Halenkově vysázena ovocná alej. Vedla od dvora až ke Koňářkům. V Provazném (u Pončků) byla založena ovocná zahrada. A ruku v ruce jde s ovocnářstvím i včelařství.

Tolik tedy o počátku chovu včel v Halenkově. Nyní se přenesme po proudu času do dob ne tak minulých, k samotnému založení spolku. Dovolím si se svolením naší členky Mgr. Věry Kopecké použít jejího výpisu z obecní kroniky.

První zmínka o organizovaném včelaření v obci Halenkov se s největší pravděpodobností vztahuje k roku 1901. V obecní kronice se píše, že se dne 28. dubna 1901 za hojné účasti hlavně rolníků, řemeslníků a dělníků konala ustavující valná schůze včelařského spolku. Schůzi řídil pan František Adámek, správce školy na Bařinách, který uvedl některé momenty z historie včelařství, přečetl a vysvětlil stanovky spolku. Obsáhlou řeč o důležitosti včelaření pro lid a o účelu spolku pronesl dp. Heroudek. Předsedou schůze byl zvolen pan Josef Kopecký, starosta obce. Přihlásilo se 31 členů ze všech skupin obyvatelstva (duchovenstvo, učitelstvo, lesní a tovární úřednictvo, rolníci, řemeslníci a dělníci). Výbor byl zvolen aklamací: předsedou – František Sedláček, úředník, jednatelem a pokladníkem – František Adámek, správce školy na Bařinách. Členy výboru se stali: starosta obce Josef Kopecký, František Vyškovský, Václav Kopecký a Josef Kozák. Bohužel u jmen chybí

čísla popisná. Následovalo půjčování včelařských časopisů. Na schůzi byly vystaveny: klát upravený na dílo pohyblivé, rozličné drobné včelařské nářadí, medomet, plemenáček a brněnský úl.

V hostinci „U Vyškovských“ proběhla 26. března 1902 výroční schůze včelařského spolku. Předseda pan František Sedláček uvítal hosty a představil delegáta ústředního spolku pana Polanského, který měl zajímavou přednášku. I když bylo počasí nepříznivé, tak účast rolníků, dělníků a úředníků byla vysoká.

V roce 1903 bylo velmi vrtlavé počasí, zima začala brzy, v únoru přišly silné deště, v březnu tání, o Velikonocích napadl sníh. Ještě 19. a 20. dubna zuřily na Valašsku velké sněhové vánice, po celou zimu nebylo tolik sněhu jako v těchto dnech. Včely v té kruté zimě dobře přezimovaly. Povodně v první půli července způsobily četné pohromy. Ještě 18. listopadu přišla velká povodeň, také se včeličkami byla velká bída, protože rok byl velice mokrý. Výroční schůze se zúčastnilo hodně inteligence a živnostníků, ale rolníků málo.

Výroční valné schůze včelařského spolku pro vsetínský okres 27. března 1904 se v Halenkově zúčastnilo velké množství rolníků i ze vzdálenějších údolí a všech okolních obcí. Hostem byl vrchní zahradník ze Vsetína pan V. Strauch. Ze zprávy o činnosti vyplývá, že se správa spolku o rozvoj včelařství stará, avšak mnozí včelaři nevěnovali včelařství v kraji dosti péče. V září 1903 uspořádal spolek včelařský kurz ve Vsetíně, nejvíce se ho zúčastnilo

učitelstvo, přednášeli na něm delegáti zemského spolku.

Po veliké snůšce, kdy v roce 1904 vytočili včelaři po centech medu, zůstaly včely v roce 1905 slabé, velmi zle zazimovaly, mnohé dostaly úplavici, takže některým včelařům zbyla v úlech jen zimní zásoba medu, ale včelstvo jen velice slabé nebo žádné.

V kronice obce se do roku 1920 již nenachází ani jedna zmínka o včelařském spolku.

Nebudu se již dále rozepisovat o té spoustě obětavých občanů Halenkova, kteří se v duchu tohoto ušlechtilého poslání angažovali a svým přičiněním zasloužili o chod našeho včelařského spolku až do dnešních dnů. Zaslouží si uznání a naše velké díky.

Dovolte, abych se ještě v krátkosti zmínil o struktuře a fungování spolku v současnosti (v standartní době).

Členské schůze se konají dvakrát do roka. Výroční na jaře, při které se hlavně schvaluje činnost organizace a rozpočet pro stávající rok, probírá se nákazová situace a výsledky povinného vyšetření na varroázu, výsledky kontrolní a revizní komise, zprávy z okresní organizace a ústředního výboru aj. Podzimní schůze je především věnována vyřízení dotací a metodice péče o včelstva v souladu s nařízením Státní veterinární správy. V diskuzích se probírají novinky a stav včelaření nejen

v kraji. Zkušenosti naši členů a veřejná činnost nevyjímaje. Vždyť platí, co včelař, to inovátor, kutil a vynálezce. Dále dle potřeby probíhají ještě schůze výborové, kterých se účastní užší vedení organizace. Na svátek svatého Ambrože se již tradičně celebruje v našem kostele mše svatá za všechny včelaře a jejich rodiny z farnosti. Informace a fotografie z života naší organizace naleznete na webových stránkách <https://vcelarihalenkov.estranky.cz>. Nově máme i informativní tabuli u autobusové zastávky.

V současné době je u nás přihlášeno 61 řádných a 3 registrovaní včelaři. Ti všichni obhospodařují 79 stanovišť se 758 včelstvy. Pamatuji si, že tak před

20 lety měl náš spolek polovinu členů a téměř všichni byli starší generace. Těší mě nejen zájem a nárůst členů, nýbrž i omlazení naší základny. Dalo by se říci, že halenkovjani nemusí mít strach, že jejich pole, zahrady a sady nebudou opyleny.

Velké díky patří i vedení obce Halenkov, která nám přispívá na nákup léčiv a provoz organizace.

A co přát našemu spolku, včelařům a včelkám do dalších let? Hlavně Božího požehnání, aby se našemu okolí vyhnuly nemoci lidské i včelí. A také lidi, kteří ví, že práce se včelami a pro spolek je o něčem víc než o lžičce medu.

za ZO ČSV Halenkov Petr Pončík

Výlet do historie fotbalu na Halenkově

Tuzemský amatérský fotbal, včetně toho halenkovského, se i v prvních týdnech roku 2021 nachází v kleštích koronavirových opatření.

Hráči našeho oddílu napříč kategoriemi nemohou společně trénovat, zapovězena jsou přípravná utkání a zatím nelze říct, kdy (a zda vůbec) se bude moci rozjet jarní sezona. Současná situace je k zbláznění a budoucnost značně nejistá, takže bude nejlepší vydat se na malou exkurzi do minulosti. Zapátrali jsme v oddílovém archivu a našli pro vás pár unikátních fotografií z historie fotbalu na Halenkově.

Pokud jste se na žádné z nich nepoznali, zkuste se podívat do galerie na stránkách www.tatranhalenkov.cz, kde najdete spoustu dalších úžasných snímků.

A pozor, máme pro vás i soutěž. Zkuste uhádnout rok, ve kterém byla pořízena fotka na této stránce s nápisem SOUTĚŽ!. Na vítěze čeká pizza zdarma od sponzora tradičního losování vstupenek, které probíhá vždy o přestávce domácích utkání našeho áčka. Snad si jich letos společně užijeme co nejvíce. Tak to ještě vydržme a brzy na shledanou.

*Za výkonný výbor TJ Tatran Halenkov
Jiří Koňářík*

Fotbalový oddíl na Halenkově funguje od roku 1944 a od té doby se v jeho řadách vystříдалo několik generací hráčů.

Na stavbě nového stadionu se podílela v akci „Z“ řada dobrovolníků z řad členů oddílů i místních spoluobčanů.

SOUTĚŽ

Zkuste uhádnout, v kterém roce byla pořízena tato fotografie žáků Halenkova. Máme pro vás tři možnosti: a) 1983, b) 1984, c) 1985. Odpovědi zasílejte na e-mail [konarik.jiri@centrum.cz](mailto:jiri@centrum.cz). Ze správných odpovědí vylosujeme vítěze, na kterého čeká pizza zdarma z Pizzerie Ponko. Jeho jméno najdete na stránkách www.tatranhalenkov.cz nebo Facebooku TJ Tatran Halenkov.

Tato fotografie je z roku 1988 po postupu týmu mužů do krajské 1. B třídy.

Slavnostní otevření nového hřiště proběhlo v roce 1988 a byla to tehdy velká sláva.

Před otevřením nového stadionu se hrávalo na starém hřišti vedle hlavní silnice u Šalerky. To pak sloužilo jako náhradní plocha pro tréninky a přátelské zápasy. Dnes už po něm není ani památka.

Tým dorostu TJ Tatran Halenkov v roce 1991 s trenérem Frantou Filákem (vpravo) a jeho asistentem Petrem Janotou (vlevo).

Na tomto snímku z roku 1992 je celek starších žáků vedený trenérem Janem Jakšem. Dnes už všichni společně spadají do kategorie starších pánů.

V roce 1994 slavil TJ Tatran Halenkov 50 let od svého založení. Nabitě tribuny tehdy mohly sledovat utkání místních borců se starou gardou Sparty Praha.

Výsadby zeleně v obci Halenkov

V rámci projektu Výsadby sídelní zeleně v obci Halenkov bylo vysazeno celkem 81 ks listnatých stromů, a to ve třech lokalitách naší obce.

První lokalitou je prostor západně od obecního úřadu. Bylo vysazeno 20 ks javorů mléče (*Acer platanoides*), který má obec ve svém znaku. Výsadba vymezuje prostor občasněho odstavného prostoru od navazující louky. Výsadba byla navržena jako mírně zahnutá linie a skupinka dřevin v SZ části a bude tvořit panoramatický pohled při příjezdu do obce. Plocha řešeného území - 4202 m².

Druhou lokalitou je prostor v centru obce, a to za Moštárnou - travnatá plocha bez výsadby. Bylo zde vysazeno celkem 36 ovocných stromů (třešně, jabloně, trnky, hrušně, ořešáky) a byl tím vytvořen obecní ovocný sad. Všechny odrůdy byly voleny s ohledem na lokalitu a vybírány přednostně z místních starých ovocných odrůd. Plocha má potenciál sloužit k setkávání obyvatel a pro edukační činnosti dětí základní a mateřské školy.

Plocha řešeného území je 8630 m².

Třetí lokalitou je prostor u vlakového nádraží, kde byla realizováno doplnění výsadeb izolační zeleně. V místech odstraněných smrků byly doplněny geograficky původní dřeviny, které budou tvořit izolační zeleň vlakového nádraží a výrobního areálu firmy.

Celkem bylo vysázeno 25 listnatých stromů v druhovém složení: habr, bříza, lípa a javor. Plocha řešeného území je 2113 m².

Tyto výsadby byly realizovány s podporou Státního fondu životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí. SFŽP bude vyplacena dotace ve výši 250 tis. Kč (konkrétně na tyto výdaje: sazenice stromů, sadební materiál, zavlažovací vaky

a dále na zpracování posudku a odborný dozor při výsadbě.

Obec Halenkov hradila další výdaje ve výši cca 83 tis. Kč, a to především za práci při výsadbě, protože nebyly vhodné podmínky ke komunitní výsadbě za účasti občanů.

Na realizaci výsadeb spolupracovali: Obec Halenkov, Služby obce Halenkov s.r.o., Ing. Pavla Lorenzová - krajinářský architekt, ARBOEKO s.r.o., Beskyd Arbo s.r.o.

Více informací o výsadbě naleznete na www.sazimebudoucnost.cz

<https://www.sazimebudoucnost.cz/akce/Javorova-alej>

<https://www.sazimebudoucnost.cz/akce/Obecni-sad>

<https://www.sazimebudoucnost.cz/akce/Vysadba-u-nadrazi>

Co se loni dělo na Halenkově v ochraně přírody

Valašské louky a pastviny jsou českým národním pokladem. Ačkoli tato první věta zavání vzhledem k autorovu halenkovskému bydlišti sebechválou, je tento fakt obecně přijímán v laických i vědeckých kruzích. Své výzkumy na Valašsko směřují akademici, region je hojně navštěvován ale i turisty-fotografy, kteří si jedou přes půl republiky cíleně vyfotit svůj vytoužený druh. A stojí jim to za to, protože Valašsko je jednou z posledních oblastí v České republice, kde pohromadě najdou plejádu jinde vymizelých druhů hmyzu, ale i rostlin či obratlovců.

Ale cesta k tomu, že nejen lesy, ale právě zdejší louky a pastviny jsou to nejcennější, co česká příroda nabízí, byla dlouhá a trnitá. Vznikem CHKO Beskydy v 70. letech 20. století došlo k ochraně „celé krajiny“. I nejprísneji chráněná 1. zóna CHKO se ale jako čert kříží vyhýbala loukám a byla vyznačena jen do lesů. Tento stav se začal lepšit až po roce 2000, kdy přibýlo několik lučních rezervací.

Změnou v zemědělském hospodaření po roce 1989 došlo ke zrychlení druhového ochuzování valašských luk, kdy hlavně dobře přístupné a zcelené plochy rychle ztratily své kouzlo a staly se poli na travu. Příroda ustoupila do zapadlejších údolí, na drobné pastviny, nivní loučky a lesní louky na hřebenech, o které po generace pečovali jejich majitelé. Cenná příroda tak vlastně zůstala na bedrech drobným vlastníkům půdy. Tito o své pozemky pečovali a stále ještě mnohde pečují tradičním způsobem, tedy pastvou malých stád ovcí či několika kusů skotu, ručním sečením a sklizní sena. Ekonomika takového zemědělství je však neúnosná, výkupní cena potravin šla dolů, cena mechanizace nahoru. Mnoho drobných hospodářů, kteří jinak normálně chodí do běžného zaměstnání, skončilo proto s pastvou a sečením a tím postupně zatloukají do rakve místní bohaté přírody jeden hřebík za druhým.

Čím je právě **maloplošné hospodaření** nezbytné pro přírodu, ukážeme na příkladu modráška černoskvrnného, krále valašských motýlů.

Modráška černoskvrnného proslavilo jeho vymírání. Musel to být v mi-

nulosti motýl skutečně hojný. Autor prvního uceleného přehledu české motýlí fauny J. Sterneck (1929) vůbec neuvádí výčet jeho lokalit, jen o něm píše: „V celých Čechách rozšířený a dost hojný, též v horách, nikdy ale ve velkých početnostech.“ Trvalo dlouho, než entomologové znejistili. Až vydání dvou atlasů českých motýlů v letech 1994 a 2002 odhalila zkázu v celé její nahotě – kdysi všudypřítomný modrásek černoskvrnný nebyl ve většině republiky spatřen po desítky let! Modrásek do současnosti přežil na méně než 5 % plochy státu, přičemž jen na Valašsku lze hovořit o jeho souvislejším a hojnějším výskytu.

Jinde v západní Evropě to není lepší, motýl není ohrožen jen v Alpách a dalších hornatých oblastech, kde se udržely zbytky extenzivního zemědělství. Moravské Karpaty představují okraj dosud relativně souvislého výskytu na Slovensku, Zakarpatské Ukrajině a v Rumunsku. Vyhynutí motýla na Britských ostrovech v 80. letech 20. století, k němuž došlo navzdory přísné (ale chybné) územní ochraně posledních lokalit, bylo pověstnou poslední kapkou, která spustila vodopád snah o vědecký výzkum a ochranu evropských motýlů. Jedno pozitivum toto ohrožení přineslo: modrásek černoskvrnný byl podroben detailnímu výzkumu, díky němuž jeho biologie známe do neuvěřitelných detailů.

Samička modráška klade vajíčka na živé rostliny – do květů mateřídoušky nebo dobromysli – ale housenky v nich setrvávají jen po několik málo dnů. Pak se ještě drobná housenka spustí na zem, kde musí přilákat dělnici žahavého lučního rezavého mravence rodu *Myrmica*. Láká ji pachem, který je nerozeznatelný od pachu mravenčích larev. Najde-li mravenec housenku (alias falešnou mravenčí larvu), opatrně ji

přenesse do svého hnízda. V mraveništi najde housenka nejen ochranu před predátory, ale kvalitní potravu – stane se dravcem, který požírá larvy a kukly svých hostitelů. Mravenci jsou bezbranní, zato ona jim důkladně škodí. Dostane-li se do mraveniště více housenek, mohou hostitelskou kolonii, a potažmo i sebe, zcela zlikvidovat. Většinou se to ale nestane, housenky v mraveništi dokončí vývoj a v jeho nadzemní části se zakuklí. Líhnoucí se motýl již není proti mravencům chráněn a musí mraveniště co nejrychleji opustit. Mravenci na něj útočí, ho ale chrání dlouhé chloupky, které útočícím dělnicím zanášejí kusadla. Dělnice si kusadla ihned instinktivně čistí a motýl získává čas k úniku.

Právě složitý vývoj přivedl modráška černoskvrnného na pokraj vyhynutí. Motýl totiž potřebuje bohaté porosty **mateřídoušky** a silné populace hostitelských **mravenců**. Obojí nacházel právě na pastvinách, nejčastěji ovčích a vždy extenzivních. Protože ovce se aromatické mateřídoušce a dobromysli vyhýbají, tyto rostliny tvoří na pastvinách souvislé polštáře. Krátce spásaný porost a teplé mikroklima vyhovují mravencům, jejichž hnízda často najdeme přímo pod trsy mateřídoušky. Zánik pastvy způsobí vzrůst výšky drnu, to změni mikroklima na lokalitách, konkurenčně slabá mateřídouška podlehne vyšším travám a bylinám. Ustoupí i mravenci rodu *Myrmica* a nahradí je druhy, u nichž modrásek není s to přežít. Z krátkostébelných lad se stane nejprve vysoký trávník, posléze křovinatá stráň. V minulosti, kdy se pasené stráně našly prakticky v každém valašském údolí, tvořily kolonie modrášků nekonečnou propojenou síť. Ze všech typů stanovišť modráška vytlačila sukcese po ukončení pastvy, případně jiných lidských činností. Zalesňování, zástavba na opuštěných plochách, sce-

lování a intenzivní seč lučních porostů s dosevy pícninářsky kvalitních (a tudíž konkurenčně zdatných) rostlin, intenzifikace pastvin pomocí dodávek hnojiv – všechny tyto plošně probíhající procesy přivedly modráška černoskvrnného na pokraj vyhynutí.

Modrášek černoskvrnný spolu s dalšími druhy ale rychle mizí i z Valašska. Dáno je to právě postupným útlumem drobné pastvy, kdy se ze sítě navzájem propojených a pro modráška vhodných pastvin tu a tam vypadne jedna či dvě – třeba tam, kde hospodář už nepase a zvolí zalesnění či údržbu luk mulčováním či jen sečením. Motýli dokáží drobné narušení své sítě přežít, vždy však jen do zlomového bodu, kdy se už počet obývaných míst sníží pod kritickou mez, populace rychle zkolabuje a kompletně zmizí. Tato kritická mez je u každého druhu jiná a vychází z mobility každého motýla. Tohoto neblahého trendu si je **ochrana přírody** vědoma, postupně tak vznikly jak nástroje podpory stávající pastvy, tak i opatření, které pastvu či seč zavádí na už dříve opuštěné louky. Mimo běžné zemědělské dotace, které jsou poskytovány spíše větším zemědělcům a jsou v gesci Ministerstva zemědělství a jeho organizací, vyplácí Správa CHKO Beskydy i podporu v rámci **Programu péče o krajinu**. Tyto dotace jsou určeny malozemědělcům a jsou cíleny hlavně na špatně přístupné pozemky s vysokou přírodovědnou hodnotou. Mimo tyto zdroje je opět i na Halenkově zaváděna pastva a seč včetně vyčištění pozemků od náletů v rámci národních i evropských projektů a grantů. Jedním z nich je mezinárodní projekt **LIFE – Ze života hmyzu**. Partnery tohoto projektu jsou mimo jiné Správa CHKO Beskydy a rožnovský ČSOP Salamandr.

V rámci tohoto projektu byly vybrány zarůstající louky či pastviny, kde byla podpořena jak jejich údržba, tak i výzkumy a další činnosti (celkem se jedná v České republice a Slovensku o 510 hektarů). Výzkumné louky také leží po jedné v **halenkovských údolích** Dinotice, Hluboké a Lušová. Pozemky pro realizaci projektu byly pronajaty od vlastníků. Na těchto třech místech byly na roky 2017 až 2022 naplánovány takové činnosti, které by měly vést k opětovnému vytvoření biotopu vhodného pro modráška černoskvrnného. V první fázi byly louky vyřezány od ná-

letů a sečeny. V místech, kde dominovaly trávy (např. třtina, která úspěšně vytlačuje jak mateřídoušku, tak i další kvetoucí byliny), byla vyseta parazitická bylina **kokrhel**. Tato zajímavá bylina se přisává na rostliny trav podobně jako jmelí na stromy, saje z nich živiny a vodu a drasticky je oslabuje. Bohužel velmi chutná zvěři, výsevy bylo nutné proto oplotit. Často byla vyseta též mateřídouška tam, kde jí bylo už jen velmi málo. V další fázi nastoupila citlivá kombinace pastvy ovci a seče tak, aby došlo k co nejrychlejšímu rozvoji květnaté louky, na které by se mohli vyvíjet mizející motýli a další hmyz.

Vzhledem k tomu, že modrášek černoskvrnný potřebuje pro svůj život rezavé **luční mravence** rodu *Myrmica*, byli sčítáni i tito – pomocí pastiček naplněných medem či rybičkami, do kterých mravenci vlezli a tam se krmili. Hostitelští rezaví mravenci nestaví vysoké mraveniště z hlíny jako jiní luční mravenci (kteří neslouží jako hostitelé pro modráška) a žijí též skrytěji než velcí černí luční mravenci či mravenci rodu *Formica* („lesní“ mravenci, kteří si staví kopy z jehličí či rozdrčené vegetace a kamínků). Ačkoli se to nezdá, tak na běžné valašské louce může žít klidně i šest druhů těchto rezavých mravenců rodu *Myrmica*. Některé druhy se stahují spíše do stínku a mají rády vlhké mikroklima – tito ale neslouží jako hostitelé housenek modráška černoskvrnného. Modrášek dokáže úspěšně parazitovat asi jen u třech druhů, které potřebují řídkou, sluncem prohřivanou krátkostébelnou vegetaci bez stařiny. Z hlediska přítomnosti mravenců byla vyhodnocena jako nejvhodnější pastvina v Lušové, jako středně vhodná v Dinotici a jako málo vhodná v Hlubokém, na které žilo poměrově nejvíce stínomilných a vlhkomilných druhů rezavých mravenců a skoro chyběli ti teplomilní. Pastvou a sečí se

budeme snažit lokální podmínky v Dinotici a hlavně na pastvině v Hlubokém zlepšit tak, aby měl modrášek bohatě prostřený stůl i z pohledu nezbytných teplomilných rezavých mravenců.

Na všech těchto plochách jsou pravidelně všichni motýli sčítáni a vyhodnocuje se dopad zásahů na jejich populaci. Naším snahám velmi pomohlo teplé a suché počasí, které přirozeně naředilo vegetaci na loukách a omezilo obrůstání vyřezaných keřů. Na všech plochách proto došlo ke zlepšení stavu motýlího společenstva, včetně posilování modráška černoskvrnného. Bohužel na ploše v Hlubokém jsme tohoto modráška ještě nenašli (naposledy před rokem 2010). V Hlubokém celkově chybí a navíc zmizely typické květnaté pastviny pro modráška. Nalezen byl ale u Šuláčků a hned přes kopec v Dinotici též. Pokud bude hlubocký jalovcový pasínek dobře připravený, modrášek si sem jistě najde cestu a satelitní populaci založí.

Takové projekty a podpora z různých ochrannářských a zemědělských fondů sice hází záchranný kruh mizejícím motýlům, dlouhodobě ale nenahradí lokální pastvu drobných zemědělců.

Že vás uvedený příspěvek o důležitosti přežití modráška černoskvrnného nepřesvědčil? Pak vězte, že vůbec nejde jen o něj. Pokud vymře, znamená to, že za své vzaly karpatské pastviny, které dělají už čtyři staletí Valašsko Valašskem. Pastviny ustoupí lesům a zmizí tak už nyní vzácné rozhledy z hřebenu. To se nebude moc líbit nám, kteří tu žijeme, ani turistům a rekreantům. Uprostřed lesa si těžko uříznete jalovec na šmigrust (třeba na Vsetíně rostou jalovce už jen v rezervacích). Na přirozená stanoviště modráška jsou vázány mnohé další druhy hmyzu – jeho vymřením nebudou opylené stromy (různé druhy hmyzu jsou významnými opylovači, včela medonosná zdaleka nezvládne vše, navíc se zánikem pastvin přijde i ona o pastvu), bez opylených stromů nebude ovoce. S úbytkem hmyzu ubyde ptactva, s úbytkem ptactva ubyde zase jeho predátorů a nebude mít kdo zpívat za oknem... Pokud zlepšíme životní podmínky motýlům, zlepšíme je řadě dalších rostlinných a živočišných druhů. A nezůstane po nás jen biologická poušť v podobě smrkové monokultury či anglického trávníku.

RNDr. Lukáš Spitzer, Ph.D.,
Muzeum regionu Valašsko, p. o.